

Denne artikkelen sto på trykk i Norsk biografisk leksikon. Nyere artikler finner du i Store norske leksikon.

OGSÅ KJENT SOM Ragnar Leif Ulstein
FØDT 19. april 1920
FØDESTED Ulstein, Møre og Romsdal

Journalist og forfatter. Foreldre: Johannes Olsson Ulstein (1879–1969) og Borghild Strand (1885–1964). Gift 1951 med Jenny Hermine Akselsen (15.8.1927–), datter av kjøpmann Alfred M. Akselsen (1893–1928) og Sally Andersen (1898–1929).

Ragnar Ulstein var med i Kompani Linge under den annen verdenskrig. Han har senere utgitt flere dokumentarskildringer fra okkupasjonstiden, ved siden av romaner og bedrifts- og lokalhistoriske bøker.

Ulstein fylte 20 år mens kampene ennå pågikk i Norge. Han tok examen artium på Volda Landsgymnas i juni 1940. Kort tid etter var han blant de mange som tok seg over Nordsjøen til Storbritannia. Han ville delta i det som hadde mislyktes for nordmenn, franskmenn, briter og polakker i april samme år, å jage de tyske invasjonstroppene ut av Norge. At krigen skulle vare i fem år, hadde han vanskelig for å forestille seg.

Unggutten var blant de første som kom med da Martin Linge formet sitt uavhengige commandokompani, Norwegian Independent Company No. 1. Han fikk befalsutdannelse og ble telegrafist, og desember 1941 var han faktisk med på en landgang i Norge. Samtidig med at kaptein Linge selv falt under kamper i Måløy, var Ulstein med på landgangen i Reine i Lofoten. Ertertiden har beskrevet angrepet som et "raid", i virkeligheten var meningen å besette Lofoten, beskytte Murmansk-konvoiene og avskjære Norge i påvente av en invasjon. Japans angrep på Pearl Harbor og britenes tap av to slagskip i Malakkastredet torpederte denne dristige planen, og Ulstein vendte tilbake til Storbritannia. Neste gang han drog østover, var i krigens siste år, da han som Linge-offiser ble instruktør for Milorgstyrkene i Sogn og Fjordane.

I sin bok om hjembygda Ulstein under krigen, *Lagunen og stormen*, har Ulstein beskrevet hvordan det artet seg for de unge soldatene som vendte hjem, bare for å oppdage at de hadde "mistet" fem viktige ungdomsår og dermed stilte bakerst i alle køer i fredssamfunnet. For Ragnar Ulstein selv ble det annerledes. Han var velferdsoffiser i den første Tysklandsbrigaden, Brig 471 i Harz-området 1947.

Han var overbevist om at man ikke bare skulle okkupere en slagen fiende, men også hjelpe frem et nytt demokrati. Men tiden var ikke moden for det, og han vendte litt skuffet hjemover, som en overbevist tilhenger av NATO og et organisert europeisk samarbeid.

Ulstein var en begavet taler og en enda mer begavet skribent, og han ble plukket ut som en av de tre forfatterne til det store verket om *Kompani Linge*. Deretter ble han redaktør i Filmavisen, og fra 1954 var han avisjournalist, den lengste tiden i Bergens Tidende og Sunnmørsposten. Hans journalistikk var gjennomført engasjert og personlig, og han tok meget aktivt del i kampen for at de norske fangene i tyske konsentrasjonsleirer skulle få erstatning fra Forbundsrepublikken Tyskland. Enda sterkere engasjert var han i arbeidet for krigsinvalidene. Han ble belønnet med Hirschfeld-prisen for den humanitære innsatsen han gjorde som journalist.

Men Ulstein påtok seg en arbeidsoppgave som var større enn han kunne overkomme ved siden av intens journalistisk virksomhet. Med et beskjedent statsstipend tok han fatt på en omfattende historisk dokumentasjon, som resulterte i verker som fremdeles er grunnleggende om sentrale deler av norsk motstandskamp. Det ble verker om grenselosene, de som hjalp flyktninger over til Sverige, om englandsfarten og til slutt verket om Norges viktigste bidrag til den allierte krigføring, ved siden av handelsflåten – etterretningsarbeidet med hemmelige agenter langs hele norskekysten. Han skrev også en bok om jødernes flukt i 1942.

Ved siden av å belyse Norges historie under den annen verdenskrig, hadde disse verkene en annen og enda viktigere funksjon: Ulstein brakte frem i lyset tusenvis av motstandskjempere som samtiden hadde forlatt og glemt. Mange av dem slet med langtidsvirkninger etter krigsinnsatsen og trengte hjelp. Ragnar Ulsteins solide dokumentasjon var til uvurderlig nytte når uretten til slutt ble rettet opp for dem som fortsatt var i live. Selv ble han belønnet med St. Olavsmedaljen med to eikegrener, Military Medal, Deltagermedaljen og Haakon VII's 70 års minnemedalje for krigsinnsatsen, og Kongens fortjenstmedalje i gull for samfunnsinnsatsen.

Politisk hørte Ulstein hjemme i Venstre, og han påtok seg verv i Unge Venstre og i lokalpolitikken i Ålesund. Men først og fremst har han vært en inspirator for de unge, til forargelse og begeistring.

Verker

Et utvalg

- ▶ *Kompani Linge* (sm.m E. Jensen og P. Ratvik), 2 bd., 1948
- ▶ *Harpegjengen*, roman, 1961
- ▶ *Parade*, roman, 1964
- ▶ *Englandsfarten*, 2 bd., 1965–67
- ▶ *Svensketrafikken*, 3 bd., 1974–77
- ▶ *Småsamfunn i storkrig. Historia om Giske 1940–1945*, 1980
- ▶ *By og land i 100 år, Sunnmørsposten, Ålesund* 1984
- ▶ *Etterretningstjenesten i Norge 1940–1945*, 3 bd., 1989–92
- ▶ *Jødar på flukt*, 1995
- ▶ *Lagunen og stormen. Ulstein – bygd i Europa 1940–45*, 1999

Utrykt materiale

- ▶ Diverse materiale i Krigshistoriske personarkiver

Kilder og litteratur

- ▶ *Stud. 1940*, 1965
- ▶ *HEH*, flere utg

 sitér denne artikkelen

Vil du sitere denne artikkelen? Kopier denne teksten og lim den inn i litteraturlisten din:

Rødland, Kjartan. (2009, 13. februar). Ragnar Ulstein. I Norsk biografisk leksikon. Hentet 7. mai 2015 fra https://nbl.snl.no/Ragnar_Ulstein.

BEGRENSET gjenbruk.

FORFATTER AV DENNE ARTIKKELEN

Kjartan Rødland